

ארגון הלימודים, בחינות הבגרות ותעודות הסיום

תשובות לשאלות נפוצות

לקט מספר 1 גרסה ד'
דצמבר 2015
כסלו תשע"ו

מקרא: סגול – שינויים שהוכנסו
ירוק - תוספות

מפקחים, מנהלים ומורים יקרים

הכלי המוצג בפניכם הינו ריכוז מגוון שאלות שנתקבלו ממורים ובעלי תפקידים במערכת החינוך, בצמתים שונים במהלך הטמעת תוכנית ההיבחנות החדשה.

הכלי מכיל מגוון שאלות נפוצות ותשובות עליהן. מטרתו לאפשר למשתמשים להתמצא בפרטי התכנית, כמו גם לתווכה בחדרי המורים ובפורומים שונים, בכל עת שהדבר נדרש.

במקביל, נמשיך במתן תשובות לכל שאלה שנידרש אליה, בפורום המנהלים להטמעת התוכנית ובשו"ת השבועי.

אנו מקווים כי תמצאו בכלי מענה יעיל.

בכל שאלה נוספת ניתן לפנות למינהל הפדגוגי, האגף לחינוך על יסודי.

בשאלות הנוגעות לנושאים דיסציפלינאריים, ניתן לפנות למזכירות הפדגוגית.
בשאלות הנוגעות לנושאים בחינוך הטכנולוגי ניתן לפנות לאגף טכנולוגיה.

בהצלחה!

ארגון הלימודים, בחינות הבגרות ותעודות הסיום

תוכן עניינים

מושגים מרכזיים

מבנה תעודת הבגרות

חובות למידה והיבחנות לזכאות לתעודת בגרות

חובות למידה והיבחנות לזכאות לתעודת בגרות (מקצוע מורחב)

חובת היבחנות חיצונית

מגבלת היבחנות חיצונית במקצועות הבחירה

מספר אירועי הבחינה החיצוניים

מועדי היבחנות

השלמת בחינות לאחר סיום הלימודים

מועדי דיווח של ציוני הערכה בית ספרית

תכנית הלמידה וההיבחנות

מודל היבחנות במקצועות בחירה

הערכה פנימית והערכה בית ספרית

הערכה בית ספרית

הערכה חלופית

עבודת גמר

השכלה כללית

מחשבת ישראל וספרות בחמ"ד

התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית קהילתית

מקצועות בחירה טכנולוגיים

מקצועות בחירה בתחומי האומנויות

תגמול למורים

מגבלות התגמול עבור חלופות ההערכה

מועד חורף

מושגים מרכזיים

- **מקצוע חובה:** מקצוע שחובה ללמדו בהיקף שעות מינימאלי מחייב ולהיבחן בו בבחינה חיצונית כתנאי לקבלת תעודת הבגרות. יש לשים לב כי למגזרים השונים ולסוגי פיקוח שונים ישנם מקצועות חובה שונים בהיקפי היבחנות שונים.
- **מקצוע מורחב:** מקצוע הנלמד ברמה של 5 יח"ל. מקצוע מורחב יכול להיות אחד ממקצועות החובה כמוגברים ללימודים ולהבחנות ברמה גבוהה או אחד ממקצועות הבחירה.
- **מקצוע בחירה:** מקצוע שאינו אחד ממקצועות החובה.

מושגים מרכזיים- המשך

- **מקצוע השכלה כללית:** מבוא לתחום דעת או תכנית לימודים קצרה שאינה חלק מפרקי החובה, שבית הספר בוחר ללמד להעשרה בלבד. המקצוע מוערך בהערכה פנימית בלבד. הזכאות לתעודה מותנית בכך שהתלמיד למד שני מקצועות להשכלה כללית, ובית הספר דיווח לאגף הבחינות ציונים למקצוע זה. לדוגמה: מקבץ של תכניות לימודים ומתווים לתכניות לימודים בהשכלה כללית שפותחו על ידי צוותי הפיקוח על תחומי הדעת במזכירות הפדגוגית
- **ציון סופי:** ציון שיוענק לתלמיד במקצוע ואשר יודפס בתעודת הבגרות שמתקיימת בו גם היבחנות חיצונית. הציון הסופי הינו שקלול של בחינת הבגרות, ציון שנתי וציון ההערכה הבית ספרית.
- **הערכה בית-ספרית:** ציון הניתן לתלמיד על ידי בית הספר, בדרך ובשיטה בהן בית הספר בחר להעריך את ידיעותיו, על פי מתווי ההערכה שיפורסמו, או על פי הערכה בית ספרית אחרת שתאושר לבית הספר. ציון זה יהווה, בדרך כלל, 30% מהציון במקצוע המוערך בהיבחנות חיצונית. מתווה ההיבחנות הבית ספרית יאושר על ידי הוועדה המלווה.

מושגים מרכזיים- המשך

- **הערכה פנימית:** ציון הניתן לתלמיד על ידי בית הספר בדרך ובשיטה שבית הספר בחר להעריך את ידיעותיו. הערכה פנימית ניתנת על ידי בית הספר במקצוע שלא מתקיימת בו הערכה חיצונית.
- **ציון שנתי:** ציון שיוענק לתלמיד על ידי בית הספר לקראת הבחינה החיצונית. הציון יישקף את ידיעותיו של התלמיד בחלק של ה-70% (שהוא הבחינה החיצונית). מבנה הציון השנתי יתבסס על הנוהל המופיע בחוזר מנכ"ל. ציון זה יהווה 30% מציון הבחינה שנעשתה בהיבחנות חיצונית.
- **התנסות אישית או התנסות קבוצתית:** התנסות במסגרת התוכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית המתבצעת מעבר לשעות הלימודים.

מבנה תעודת הבגרות

לתלמידים הזכאים לתעודת בגרות, תעודת הבגרות תכיל:

- שם ביה"ס
- מחזור סיום
- פרטים מזהים של התלמיד: שם פרטי, שם משפחה, מס' ת"ז.
- רשימת המקצועות בהם נבחן התלמיד בבחינות המורכבות מהיבחנות חיצונית, ציון שנתי וציון הערכה בית ספרי (ראה הגדרת "ציון סופי חיצוני")
- רשימת מקצועות בהם הוערך בהערכה פנימית + ציון
- הערה: מעמדה של עבודת הגמר בתכנית ההבחנות החדשה נותר בהיקף של חמש יח"ל והיא תוכר כאפשרות למקצוע מורחב באחד משלשת המורחבים האפשריים בתכנית ההבחנות:
 - כאשר מדובר באחד משלשת המורחבים – תופיע בהיקף של 5 יח"ל ולצידה ציון.
 - כאשר מדובר במורחב נוסף – העבודה תוגדר בהיקף 450 שעות, ולצידו ציון.

מבנה תעודת הבגרות (המשך)

הסיבות לקיבוץ תחומי הדעת בתעודת הבגרות לאשכולות:

- מתן "קריאת כיוון" להיבט האינטרדיסציפלינרי של למידה משמעותית-המכוונת לתת לתלמידים מבט רחב על העולם וכלים מגוונים לניתוח המציאות בהקשרים רחבים.
- בשלב זה קיבוץ תחומי הדעת מוצא ביטוי בארגון מבנה תעודת הבגרות בלבד.

צורת הרישום:

- הציונים יירשמו בתעודת הבגרות בתוך האשכול גם כמקצועות בודדים וגם כציון אחד משוקלל לאשכול.

מבנה תעודת הבגרות (המשך)

מה כוללת תעודת הבגרות הבסיסית?

- מקצועות חובה ללמידה ולהערכה בהיבחנות חיצוניות.
- מקצוע חובה או בחירה מורחב ברמת 5 יח"ל (חובת למידה והיבחנות חיצוניות) לפחות אחד ומקסימום שלושה, בנוסף למתמטיקה ואנגלית.
- הערכה פנימית- מתוך חמישה מבואות במדעים, חנ"ג ובהשכלה כללית.
- תכנית "התפתחות אישית ומעורבות חברתית-קהילתית".

חובות למידה והיבחות לזכאות לתעודת בגרות

מהן חובות המינימום לקבלת תעודת בגרות?

- הצלחה בתכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית קהילתית בכל אחת משנה"ל.
- לימודי מבוא למדעים (לבחירה מתוך ארבע האופציות מבוא לביולוגיה, מבוא לכימיה, מבוא לפיסיקה או חומר הלימוד של פרקי היח"ל הראשונה מדע וטכנולוגיה לכל) בהיקף 3 ש"ש (להוציא תלמידים שמגבירים שני מקצועות מדעיים, תלמידים הלומדים בנתיב טכנולוגי או תלמידים הלומדים בנתיב החקלאי).
- שני מקצועות להשכלה כללית בהיקף של 30 לימוד בשנה לכל מקצוע.

חובות למידה והיבחות לזכאות לתעודת בגרות (המשך)

- חנ"ג, לאורך שלוש שנות לימודיו של התלמיד וקבלת ציון עובר בשקלול סופי של ציון שנתי לכל שנות הלימוד.
- לימוד כל מקצועות החובה ועמידה בהצלחה במקצוע בהבחנות חיצונית ובית ספרית.
- לפחות מקצוע מורחב אחד מכלל המקצועות בהיקף 5 יח"ל וקבלת ציון עובר במקצוע בהבחנות בית ספרית וחיצונית.
- צבירת מינימום של 21 יחידות לימוד, כאחד מתנאי הסף לזכאות לתעודה לכל המגזרים ולכל סוגי הפיקוח.

חובות למידה והיבחות לזכאות לתעודת בגרות (מקצוע מורחב)

מה יהיה אופי המקצוע המורחב?

- לימודים ברמה של 5 יח"ל.
- המקצוע המורחב יכול להיות אחד ממקצועות החובה (למעט אנגלית), או עבודת גמר בהיקף 5 יח"ל, או מקצוע בחירה אחר בהיקף 5 יח"ל.

בכמה מקצועות מורחבים ברמת 5 יח"ל ניתן להיבחן בבחינה חיצונית?

- בנוסף למתמטיקה ואנגלית ניתן להרחיב עוד 3 מקצועות. למעוניינים ניתן להמיר אחד משלושת המקצועות המורחבים בעבודת גמר בהיקף 5 יח"ל. עבודת גמר או פרויקט גמר יוכלו להיות אחד מהמקצועות המורחבים.
- יצוין כי בדיקת עבודות הגמר תיעשה בכל מקרה על-פי נהלי עבודת הגמר ע"י בוחן חיצוני ובהתאם גם פרויקט גמר בחינוך הטכנולוגי, ייבדק על ידי בוחן חיצוני.

חובות למידה והיבחות לזכאות (המשך)

כאשר תלמיד הלומד מקצוע מורחב שאינו ממקצועות החובה, נבחן בהיבחות חיצונית,

אך אינו עומד בהצלחה בהערכה הבית ספרית יתכנו האפשרויות הבאות:

- ישמר הציון במקצוע זה בתעודת הבגרות בהיקף 3 יח"ל. הבוגר יוכל להשלים לימודיו להיקף 5 יח"ל ולהיבחן בבחינה חיצונית כנבחן משנה, ברמת 2 יח"ל בהשלמה, לאחר סיום שנות לימודיו בביה"ס (וזאת במקצועות בהם יש שאלוני משנה בלבד).
- החל משנת תשע"ח יתבקשו המפמ"רים לכתוב שאלוני משנה על יחידות הלימוד המהוות 30% הערכה בית ספרית, למקצועות ספציפיים שיוגדרו.
- יובהר שהיבחות כנבחני משנה אינה אפשרית כל עוד התלמיד לומד בבית הספר להוציא תלמידים הלומדים בבתי ספר שאינם בעלי הכרה בציונים שנתיים ובהערכה בית ספרית (גם לא לצורך שיפור ציון וגם לא לצורך הסרת חשד באי קיום טוהר בחינות עבור בתי ספר אלו).
- כבר בתשע"ז יחלו שאלוני משנה עבור ההערכה הבית ספרית בשפות.

חובת היבחנות חיצונית

מתמטיקה 3 יח"ל לפחות, אנגלית 3 יח"ל, מורחב בהיקף 5 יח"ל

יהודי מ"מ	יהודי ממ"ד	חרדי	דרוזי	ערבי
תנך-2	תנ"ך-3 תושבע-3	תנ"ך-3 יהדות-3	תרבות ומורשת דרוזית-1	תרבות ומורשת האיסלאם/הנצרו ת-1
היסטוריה-2 אזרחות-2	היסטוריה-2 אזרחות-2	היסטוריה-2 אזרחות-2	היסטוריה-2 אזרחות-2	היסטוריה-2 אזרחות-2
ספרות-2 לשון והבעה-2	ספרות-1 מחשבת-1 לשון והבעה-2	ספרות-2 לשון והבעה-2	שפה וספרות ערבית-3	שפה וספרות ערבית-3
			שפה וספרות עברית-3	שפה וספרות עברית-3

חובת היבחנות חיצונית

האם מקצוע אנגלית ברמת 5 יח"ל פוטר ממקצוע מורחב?

- לא, יש ללמוד מקצוע מורחב נוסף לאנגלית ברמת 5 יח"ל.

האם מקצוע מתמטיקה ברמת 5 יח"ל פוטר ממקצוע מורחב?

- כן אך לא ברמת 4 יח"ל.

האם תלמיד שבחר להיבחן ברמת 4 או 5 יח"ל במתמטיקה ונבחן רק בשאלון הראשון מתוך 4 יח"ל או מתוך 5 יח"ל יוכל להסתפק בכך?

- כן, אך בתעודה ירשם לו היקף היבחנות של 3 יח"ל בלבד ובחינה זאת לא תוכל להחליף את חובת המקצוע המורחב, וזאת בהליך המקובל. התלמיד יוכל להשלים את לימודיו בהמשך ל- 4 או 5 יח"ל בהתאם לשאלון הראשון (פירוט בחוזר מפמ"ר).

מגבלת היבחנות חיצונית במקצועות הבחירה

מתי תקבע מגבלת מספר המקצועות שיודפסו בתעודת הבגרות?

- כבר בשלב התכנון יש לתכנן בהתאם למגבלת המורחבים.
- במגמה טכנולוגית הכרח להשלים שלושה מקצועות בחירה: בחירה א' מקצוע בסיס - מדעים או מבואות למדעים או מדע וטכנולוגיה לכל, בחירה ב' מקצוע מוביל במגמה, בחירה ג' מקצוע התמחות.
- בית הספר לא יזמין שאלונים מעבר למותר להיבחנות, ולא יגיש ל- 30% הערכה בית ספרית במקצוע שלא אושר להיבחנות.
- תלמידים המדווחים במגמת צירוף מקצועות לא יוכלו להבחן במקצועות טכנולוגיים, למידה מעבר למספר המקצועות האפשריים להיבחנות חיצונית תכנס לתעודת הבגרות כמקצועות פנימיים עם הערכה פנימית בלבד, ללא אזכור היקף הלמידה ביחידות לימוד.
- למידה של מקצוע בחירה בהיקף הנמוך מ- 270 שעות (3 יח"ל) תחשב למקצוע פנימי עם הערכה פנימית ואין עליה בחינה חיצונית או הערכה בית ספרית.

מספר אירועי הבחינה החיצוניים

מהו מספר אירועי הבחינה החיצוניים בכל מקצוע?

- בכל המקצועות יהיה אירוע בחינה חיצוני אחד בלבד (למעט המקצועות המדעיים אשר יפורטו להלן).
- תלמידים שמרחיבים מקצוע חובה ייבחנו בשני אירועים חיצוניים: האחד על חלק החובה שיושלם בהערכה בית ספרית והאחר על חלק ההרחבה, שאף הוא יושלם בהערכה בית ספרית.
- בשלושת המקצועות המדעיים: פיזיקה, כימיה וביולוגיה יתקיימו שני אירועים חיצוניים, האחד כבחינת מעבדה והשני כבחינה עיונית, שניהם יחד ישלימו רמת 3 יח"ל במקצוע.
- במתמטיקה ובאנגלית יתקיימו שני אירועי בחינה חיצוניים נפרדים לכל רמת לימודים (שני אירועים ל-3 יח"ל, שני אירועים ל-4 יח"ל, שני אירועים ל-5 יח"ל) ובאנגלית בנוסף לשניים החיצוניים, גם בחינה בע"פ והערכה בית ספרית.

מספר אירועי הבחינה החיצוניים

מהו מספר הבחינות החיצוניות שניתן להיבחן?

- ככלל, מספר הבחינות החיצוניות יוגבל. מספר הבחינות תלוי במסלול ההיבחנות של התלמיד ובהרכב המקצועות שהוא בוחר ללמוד. בכל מקרה, לא יותר מבחינה חיצונית אחת למקצוע, מינימום 9 בחינות. במקרים מסוימים* יכולות להיות עד 17 בחינות.

* לתלמידי החמ"ד מתווספות 2 בחינות חובה, לתלמידי החרדי מתווספת בחינת חובה..

* לתלמידי שלושת המקצועות המדעיים מתקיימות 2 בחינות חיצוניות במקצוע מורחב אחד – בחינה חיצונית על תחום הדעת ובחינה חיצונית במעבדה, וזאת לצד הערכה בית ספרית.

מועדי ההיבחנות

- מועדי היבחנות מתקיימים לכל תלמידי החטיבות העליונות במועד קיץ סוף יא' / מועד חורף בכיתה יב' / מועד קיץ סוף יב'.
- במועד החורף יתקיימו בחינות רק במקצועות חובה ברמת לימוד מחייבת ובמתמטיקה ואנגלית בכל הרמות.
- אוכלוסיות מיוחדות תוכלנה להיבחן במועד חורף יא' על פי הנקוב בחוזר מנכ"ל אוגוסט 2014.
- היבחנות חיצונית על יחידות הרחבה במקצוע חובה תתקיים במועד ההיבחנות של המקצוע ברמת חובה, עם הפסקה בין שני החלקים – חלק החובה וחלק ההרחבה.
- בבחינות חיצוניות במקצועות מורחבים שאינם חובה יתקיימו הבחינות בימים מרוכזים לכל מקצוע ולפי אשכולות.

מועדי היבחנות (המשך)

- אם וככל שתלמיד יבחר שני מקצועות שמועד היבחנותם אחד, יוכל להיבחן במקצוע אחד בכיתה י"א ובמקצוע השני בכיתה י"ב.
- מקצועות כימיה, פיזיקה וביולוגיה לא יבחנו בימי האשכולות וייקבע לכל אחד מהם מועד נפרד.
- מועדי ב' במתמטיקה ואנגלית יתקיימו במועד קיץ לכתות י"א וי"ב, לכלל תלמידי החטיבות העליונות ולכל האוכלוסיות.
- "נבחנים צעירים" ייבחנו בהתאם לנהלי חוזר מנכ"ל "נבחנים צעירים" במסגרת המערכת לנבחנים חיצוניים.

השלמת בחינות לאחר סיום הלימודים

**אם תלמיד לא עמד במטלות בית הספר למקצוע 5 יח"ל ונרשם לו מקצוע
כ- 3 יח"ל כיצד יוכל להשלים זאת ?**

השלמה בין היבחנות חיצונית בלבד להיקף 5 יח"ל מלאות תבוצע באמצעות
מבחן בכתב כנבחן משנה לאחר סיום החטיבה עליונה. נוהל זה מתקיים רק
במקצועות בהם יש שאלוני משנה.

מועדי דיווח של ציוני הערכה בית ספרית

מתי ניתן לדווח ציונים בית ספריים למשרד החינוך לצורך שיפור ציון או השלמת ציון?

- אין אפשרות לשפר ציונים בית ספריים.
- אין אפשרות להשלים ציונים- על פי הנוהל, הציון הפנימי, כמו גם הציון הבית ספרי, ימסרו רק כאשר הוא סופי. (ראה הערה בעמוד הבא)

מהו מועד הדיווח של כל ציון למשרד החינוך?

- ציון שנתי ידווח עד 48 שעות לפני הבחינה.
- ציון פנימי בחנ"ג ובתכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית ידווחו בסוף כיתה י"ב.
- ציונים פנימיים במקצועות השכלה כללית ומבוא למדעים ידווחו בין כיתות י' לי"ב, **לפי החלטת ביה"ס.**
- ציון בית ספרי (30% מתוך ההערכה החיצונית) ידווח בתום השנה בה מתבצעת ההערכה הבית ספרית.
- בשנת תשע"ה בלבד, כשנת מעבר, ידווחו ציונים בית ספריים רק בעבודת חקר או מטלת ביצוע.
- ציונים בית ספריים שאינם עבודת חקר או מטלת ביצוע- **ידווחו בתשע"ו, גם עבור מטלות שבוצעו בתשע"ה. החל מתשע"ו כל הציונים ידווחו בשנה בה בוצעו (יש להדגיש כי זכאותו של מורה לגמול ההכנה לבחינות בגרות בגין ההערכה הבית ספרית שבוצעה בשנה"ל תשע"ה אינה משתנה כתוצאה מהנחיה זו על דחיית מועד הדיווח. כלומר, ישולם לו בשנה"ל תשע"ה).**

האם ניתן לדחות את דיווח ההערכה הבית ספרית לתלמידים בודדים מסיבות מוצדקות?

- הועדה הפדגוגית של בית הספר, יכולה להמליץ, שלא להגיש את ציוניהם של תלמידים בודדים בכל כיתה בשנת לימודים מסויימת ולדחות את מועד הדיווח על ציוניהם. מצב זה יתאפשר כאשר הועדה הפדגוגית הבית ספרית תמצא כי התלמידים לא מיצו את מהלך הלמידה ויש מקום לאפשר להם למידה חוזרת. יש להדגיש שאופציה זו מיועדת לתלמידים בודדים בלבד, במקרים מוצדקים וחריגים, בהמלצת הועדה הפדגוגית ובאישור מנהל בית הספר בלבד
- גם במקרה בו יוחלט שלא לדווח את ציוניהם של תלמידים בודדים אלו, הדבר לא ישפיע על גמול ההכנה לבחינת בגרות, שישולם למורה. גמול ההכנה לבחינות הבגרות המחושב למורה יביא בחשבון גם את התלמידים שציוניהם לא הוגשו באותה השנה. למען הסר ספק, לא ישולם למורה גמול הכנה נוסף בשנה האחרת שבה יוגשו ציוניהם של התלמידים הבודדים.

תכנית הלמידה וההיבחנות

מהו הרכב מקצועות הלימוד שנבחנו עליהם בבחינה חיצונית?

המקצועות יורכבו מפרקי חובה, עליהם תהיה בחינה חיצונית ופרקי בחירה שיוערכו בהערכה בית ספרית.

מהו מבנה הלמידה של מקצועות אלה?

מרכיב	חובה	בחירה
היקף החומר	70%	30%
ת"ל	מוגדרת מראש	בחירה מתכנית שיציע המפמ"ר באישור הוועדה המלווה
הערכה	שקלול של בחינה חיצונית+ ציון שנתי	הערכה מגוונת- ציון ביה"ס בלבד
הרכב ציון בכל חלק	70% ציון בחינה+ 30% ציון שנתי	100% ציון ביה"ס
הרכב הציון הסופי	70%	30%

מודל היבחנות במקצועות בחירה

- במקצועות המדעיים פיסיקה, כימיה, ביולוגיה המודלים להיבחנות מפורסמים באתרי המפמ"רים.
- בחינה בכתב ובחינת מעבדה שיחד מהוות 70% ומורכבות בפועל מ-2 אירועי בחינה חיצוניים.

האם בכלל המקצועות חובת המשקלות הינה 30/70?

- קיימים מספר מודלים 70/30, 60/40, 50/50, 30/70, **20/80**

הערכה פנימית והערכה בית ספרית

מהן דרכי ההערכה האפשריות וכיצד הן נבחרות?

- בהערכה פנימית ובית ספרית בית הספר בוחר את אופני ההערכה בהם ישתמש. אופן ההערכה ייבחר מתוך המתווים המומלצים, או על פי אופני הערכה מוכרים אחרים. אישור אופן ההערכה הנבחר יינתן על ידי הוועדה המלווה את בית הספר, **באם ביה"ס בחר שלא להפעיל את מתווה ההערכה המומלץ ע"י המפמ"ר הוא ינמק זאת לוועדה המלווה, ויקבל את אישורה.**
- דוגמאות לאופני הערכה:
- מטלת ביצוע, תלקיט עבודות, מיזם, ביטוי ידע באופן צוותי, עבודת חקר, למידה מבוססת פרויקטים, בחינה בעל פה, בחינת מעקב מעשית, בחינה על פרויקט גמר, כתיבת עבודת גמר, וכמובן גם בחינה בכתב.
- הבחירה צריכה להתאים להיקף החומר עליו מוערכים הלומדים ולשיטת ההוראה המתבצעת בכיתה.

הערכה פנימית והערכה בית ספרית (המשך)

מהם העקרונות להערכה בית ספרית?

- הדרישות מהתלמיד מגוונות ומאפשרות מתן ביטוי לכישוריו ולנטיותיו.
- כל תלמיד חייב בכתיבת עבודת חקר אחת (אישית או קבוצתית) **עבודת גמר או פרויקט גמר** במהלך לימודיו בחטיבה העליונה.
- סיומה של ההערכה הפנימית או הבית ספרית מתרחשת רק כשהסתיים סופית ההליך הלימודי מול התלמיד. אין אפשרות למועד ב' או לתיקון ציון בהערכות אלו, **כל עוד התלמיד לומד בשנות החטיבה עליונה.**
- **לאחר שנות החטיבה עליונה יוכל התלמיד לגשת כנבחן משנה גם לשאלונים המחליפים את ההערכה הבית ספרית, במקצועות מסויימים.**

הערכה בית ספרית

ההערכה הבית ספרית באה לידי ביטוי בשני ציונים לכל מקצוע

- למידה והיבחנות לקראת בחינות חיצוניות (ציון שנתי).
- הערכות בית ספריות על מרכיב למידה שלם שאין בו מבחן חיצוני (30%).

אפשרות נוספת:

- ביה"ס רשאי להגיש בקשה להמיר היבחנות חיצוניות באחד ממקצועות החובה בחלופות הערכה, בהגשת הצעת תכנית לחלוצי הערכה או דרך עבודות החקר המופעלות במזכירות הפדגוגית.
- ראו קישור למסמך "מתווה הערכה הבית ספרית בכל תחומי הדעת"

הערכה בית ספרית (המשך)

האם ישנם מקצועות בהם ישנה דרך הערכה בית ספרית מחייבת (עבודת חקר, ביוטופ, גיאוטופ וכו')?

- במקצועות בהם התקיימה בעבר דרך הערכה חלופית שכבר יושמה והוטמעה, דרך זו תיוותר על כנה (מטלת הביצוע באזרחות ודרכי הערכה חלופית במקצועות הבחירה).
- למרות הנאמר לעיל, ביה"ס כמקרה פרטני בלבד, יוכל לבנות הליך הוראה, למידה הערכה אחר, כמקובל בתכניות שונות של המשרד, באישור הוועדה המלווה באם הוועדה תמצא כי החלופה הינה ראויה באיכותה, בהיקפה ובאופן יישומה.

הערכה חלופית

האם בחירת סוג ההערכה (חלופית או מבחן) לפי מקצועות נתונה לבחירת ביה"ס?

- כן, אך במקצועות בהם הוטמעו דרכי הערכה חלופית מסוימות תינתן קדימות לדרך ההערכה החלופית המוטמעת, אלא אם כן ביה"ס קיבל אישורה של הועדה המלווה כמפורט בשקף 8.

האם ההערכה החלופית שמשקלה 30% תותר בכל מקצועות החובה והבחירה או במספר מוגבל של מקצועות בלבד?

- ההערכה הרצויה הינה הערכה חלופית מגוונת. המשרד יבחן בעתיד האם להגביל את מס' עבודות החקר ומטלות הבצוע המקסימליות שתלמיד יוכל לבצע לאורך שנות לימודיו בחט"ע.
- למנהל בית הספר נתונה האוטונומיה לבנות את ארגון ההערכה הבית ספרית על פני הרצף התלת שנתי, על המנהל לבחון את צורכי התלמידים ואת יכולותיהם ולבנות את היקפי ההערכות החלופיות וארגונם (תוך דגש על מטלות ביצוע ועבודות חקר) תוך שימת לב שלא יוצר עומס על התלמידים או המורים.
- התכנון יתבצע על פני 3 שנים ובשנה נתונה. ובהתאם לכך יוגדרו מס' מטלות הביצוע ועבודות החקר ופרישתם לאורך השנים.

הגדרת תהליכי הערכה המזכות בשכר עבור בדיקתן

א. עבודת חקר

תהליך המאופיין על ידי הבניית ידע באמצעות חיפוש של פתרונות לבעיות או שאלות המשלב הוראה מפורשת של אסטרטגיות חשיבה וחקר כגון שאילת שאלות טובות, איתור והערכת מידע, ניסוח טעונים מבוססים.

- הדגש הוא הן על תהליך הלמידה והן על התוצר.
- תהליך הלמידה הוא תהליך רב-שלבי, הנבנה תוך דיאלוג בין המורה לתלמידים, במהלכו מתקדם התלמיד ומשפר את הישגיו הלימודיים ומבנה ידע חדש.
- המורה מנחה, מלווה ומעריך את התהליך והתוצרים בצמתים המרכזיים בעזרת מחוונים.
- תהליך העבודה יעשה על ידי תלמיד יחיד או בעבודת צוות של עד 3 תלמידים בקבוצה.

צמתים מרכזיים בתהליך:

בחירת נושא, ניסוח שאלת החקר, איתור, הערכה ומיזוג מידע (שימוש במקורות מידע מגוונים -לפחות 3 תלוי בהיקף), תכנון-הגשת הצעת חקר, שיטות וכלי המחקר, הצגת הממצאים, דיון הסקת המסקנות וסיכום.

ניהול עצמי: לוח זמנים, תכנית עבודה, תכנון עבודת צוות

התוצר יהיה עבודה כתובה. ניתן גם להכין בנוסף תלקיט, תוצר חזותי/יצירה/פעילות

הצגה בפני קהל: מומלץ להציג את התהליך והתוצרים ביריד או כנס

ב. מטלת הביצוע

מטלת ביצוע היא מטלה אותנטית, שבה התלמידים משתמשים בידע שרכשו במהלך הלמידה, על מנת לחקור בעיה/תופעה רלוונטית להם ולהציע פתרונות מתאימים. במהלך ביצוע המטלה, התלמידים נדרשים להתבסס על עקרונות ומושגים שנלמדו וליישם אותם בהצעותיהם.

מטלת הביצוע מושתתת על **העקרונות** הבאים:

לימוד סביב סוגיה על היבטיה השונים.

איתור בעיה/ קושי וחיפוש פתרון.

שימוש במיומנויות חשיבה מסדר גבוה כמו: תכנון, ארגון ומיזוג מידע, הסקת מסקנות, חשיבה ביקורתית וכד'.

אקטיביות ועשייה ערכית ויצירתית: התלמידים חייבים להיות פעילים בתהליך הלימודי.

יצירת תוצר שאינו עבודה כתובה כמו: דו"ח, מכתב לגורמים רשמיים, תערוכה, דגם וכו'.

כתיבת עבודה: בחלק מתחומי הדעת נדרשת גם עבודה כתובה בנוסף לתוצר.

התנסות **בעבודת צוות:** בדרך כלל מטלת ביצוע מיועדת לקבוצות של תלמידים עד 5 תלמידים בקבוצה.

יומן למידה: למטלת הביצוע בדרך כלל מצורף יומן למידה של התלמידים המתעד את עבודתם. היומן נבנה **בתהליך רפלקטיבי** וכולל אוסף של הערות ומחשבות, הנכתבים על ידי הלומדים על תהליך למידתם ועל הישגיהם.

עבודת גמר

מהם הכללים החלים על עבודת הגמר?

- עבודת גמר יכולה להיחשב כמקצוע הרחבה. לצד עבודת הגמר יצוינו מספר יחידות הלימוד והציון.
- רק עבודה שאושרה מראש על ידי הפיקוח על עבודות הגמר או פרויקט גמר טכנולוגי שאושר מראש ע"י המפמ"ר הרלוונטי, תחשב כעבודת גמר חלופה לבגרות 5 יח"ל. עבודת הגמר בתכנית ההבחנות החדשה תוכר כאפשרות למקצוע מורחב באחד משלשת המורחבים האפשריים בתכנית ההבחנות: כאשר מדובר באחד משלשת המורחבים – תופיע בהיקף של 5 יח"ל ולצידה ציון.
כאשר מדובר במורחב נוסף – העבודה תוגדר בהיקף 450 שעות, ולצידו ציון

אפשרות לאישור חלופת היבחנות על מלוא 5 יח"ל תינתן רק במקרים הבאים:

- עבודת הגמר מאושרת על ידי הפיקוח על עבודות הגמר
- **רסיטלים במחול ובמוזיקה**
- פרויקט גמר בחינוך הטכנולוגי
- תכניות ייחודיות
- חלוצים בהערכה
- אין לאפשר חלופת 5 יח"ל בשום דרך אחרת
- **אפשרות לאישור חלופת היבחנות על 2 יח"ל במקצועות חובה בלבד:**
- **במסגרת תמ"ר (תוכנית הממירה היבחנות בחקר במקצועות החובה) ניתן להמיר היבחנות בבחינת בגרות חובה בהיקף של 2 יח"ל בתהליך של למידה בדרך החקר שתוצרה היא עבודה כתובה. התכנית ניתנת היום ליישום במקצועות הבאים: היסטוריה מ"מ וממ"ד, אזרחות, ספרות מ"מ, תנ"ך מ"מ, מחשבת ישראל ממ"ד**

השכלה כללית

- בית הספר רשאי לקבוע את תכנית הלימודים ואת דרכי ההערכה המתאימות לו ולתלמידיו.
- ניתן לבחור מתוך תכניות מדף שנכתבו במזכירות הפדגוגית או באגפי המשרד השונים. (של"ח יוכל להחשב כהשכלה כללית באישור וועדה מלווה).
- ניתן לבחור חלקים מתכניות לימודים של מקצועות בחירה שהתלמיד אינו לומד.
- קיימת אפשרות כי ביה"ס יבנה תכנית ייחודית, תוך עמידה בכללים הבאים:
 1. חומר הלימוד לא נלמד בת"ל אותה לומד התלמיד במקצועות שונים בביה"ס.
 2. התכנית שווה בהיקפה ל-30 ש' לימוד.
 3. התכנית אושרה ע"י הוועדה המלווה את ביה"ס בריכוזו של המפקח על בית הספר על פי נהלי הוועדה המלווה (הכוללת בין השאר תהליכי עבודה עם בעלי הידע השונים בתחומי הדעת ובתחומים נוספים).

מחשבת ישראל וספרות בחמ"ד

נקבעה חובת היבחנות חיצונית ב 1 יח"ל במחשבת ישראל וחובת היבחנות חיצונית ב 1 יח"ל בספרות

שני המקצועות מצטרפים ל-2 יח"ל כמקצוע חובה וירשמו בשלב זה כשני מקצועות נפרדים.

ניתן להשלים להגבר בהרכבים הבאים:

- **מחשבת ישראל 5 יח"ל: 1 יח"ל מחשבת (חובה) וגם 1 יח"ל ספרות (חובה) + 3 יח"ל מחשבת ישראל הגברה.**
- **ספרות דתי 5 יח"ל: 1 יח"ל ספרות חובה וגם 4 יח"ל ספרות הגברה.**

התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית קהילתית

מהן החובות שעל התלמידים למלא כדי לעמוד בדרישות התכנית?

תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית הינה תלת שנתית.

- התלמיד מחויב בהערכה: "עמד בדרישות התכנית" ("בצורה ראויה/ בהצטיינות/ בהצטיינות יתרה").

כיתה י'- "אני והקהילה" - 60 ש' התנסות מעשית פרטנית + 9 ש' מיזם קבוצתי (פרוייקט) + 21 ש' למידה עיונית בכיתה

כיתה יא'- "אני והחברה הישראלית" - 30 ש' התנסות מעשית פרטנית + 21 ש' מיזם קבוצתי (פרוייקט) + 15 ש' למידה עיונית כיתה

כיתה יב'- "אני ומדינת ישראל" - 30 ש' מיזם קבוצתי/אישי (פרוייקט) + 4 שעות עיוניות בכיתה.

התכנית תאושר מראש על ידי הוועדה המלווה.

הציון המסכם של כל שלוש השנים ישוקלל על ידי בית הספר וידווח לאגף הבחינות בסוף כיתה י"ב.

התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית קהילתית (המשך)

המסלול להצטיינות יתרה – בגרות חברתית הינו מסלול לתלמיד שבוחר לפעול באופן מוגבר בתכנית –

במסלול זה התלמיד יעמוד בדרישות הבאות :

כיתה י' – "אני והקהילה" – 60 ש' התנסות מעשית פרטנית + 9 ש' מיזם קבוצתי (פרוייקט) + 21 ש' למידה עיונית בכיתה + 30 ש' הכשרה לתפקיד במסגרת ההתנסות מחוץ לשעות הלימודים בבית הספר.

כיתה יא' – "אני והחברה הישראלית" – 60 ש' התנסות מעשית פרטנית + 21 ש' מיזם קבוצתי (פרוייקט) +

15 ש' למידה עיונית בכיתה + 30 ש' הכשרה לתפקיד במסגרת ההתנסות מחוץ שעות הלימודים בבית הספר.

כיתה יב' – "אני ומדינת ישראל" – 60 ש' התנסות מעשית פרטנית + 30 ש' מיזם קבוצתי/אישי (פרוייקט) + 4 שעות עיוניות בכיתה + 30 ש' הכשרה לתפקיד במסגרת ההתנסות מחוץ שעות הלימודים בבית הספר.

התכנית תאושר מראש על ידי הוועדה המלווה.

מקצועות בחירה טכנולוגיים

מגמה בחינוך הטכנולוגי כוללת שלושה מקצועות: מקצוע בסיס מדעי,

מקצוע מוביל ומקצוע התמחות. כיצד יוגדרו בתעודת הבגרות:

- שלושת המקצועות המגמה בחינוך הטכנולוגי נלמדים כמקשה אחת ויש חובת למידה והיבחנות על כל אחד משלושתם **והם יופיעו כלמידה בהיקף 5 יח"ל, אלא אם כן נבחן בהיקף 3 יח"ל וטרם השלים את ההערכה הבית ספרית ואז תכתב לו בחינה בהיקף 3 מתוך 5 יח"ל ויוכל להשלים בעתיד**
- ראו קישור למסמך ההסכמות עם האוניברסיטאות

מקצועות בחירה טכנולוגיים (המשך)

האם יבוטל אחד המקצועות הבאים: מוטב או מדעי הטכנולוגיה?

- שני המקצועות יאוחדו למקצוע אחד "מדע וטכנולוגיה לכל". המקצוע פותח לתלמידים שאינם מתמחים במקצוע מדעי.

כיצד תירשם עבודה בהיקף של 270 שעות בחינוך הטכנולוגי?

- פרויקט גמר בהיקף של 270 שעות כדרישת מינימום, מהווה את אחד מהמורחבים החיצוניים המותרים וירשם כפרויקט גמר חיצוני בהיקף של 3 יח"ל (מתוך 5 יח"ל)

מקצועות בחירה בתחומי האמנויות

חלופות בהערכה בתחומי האמנויות: מחול, תיאטרון, קולנוע, אמנות חזותית ומוסיקה מתבצעות ע"י בוחנים חיצוניים-

- בחלק הבית ספרי ההערכה תהיה בית ספרית.
- בתחומים אלה בהם החלק המעשי מוגדר כהערכה חיצונית, הם יוערכו על ידי מעריך חיצוני (שיעריך את כל מרכיבי הפרויקט המעשי שיגיש ציון חיצוני אחד).
- בכל תחומי האמנויות מתקיים אירוע חיצוני אחד.

תכניות ייחודיות במדעי חברה

במקצוע מדעי החברה, כאשר יש תכנית ייחודית שמהווה חלק מהמקצוע, לדוגמה: 2 יחידות חוק ומשפט (תכנית ייחודית), 2 יחידות סוציולוגיה

ויחידת עבודה, האם ההערכה היא חיצונית או פנימית?

- בית הספר יחליט אם ההערכה בסוציולוגיה תהיה בית ספרית או חיצונית.

הסיבות:

- א. התכנית הייחודית מבוקרת מאוד. כל שאלון נבדק על ידי ממומחים. כל תכנית נדגמת וכל בית ספר שולח מחברות לבדיקה.
- ב. רוב התכניות הייחודיות במדעי החברה מוערכות באמצעות מבחן בכתב, אם נחייב בבחינה חיצונית יצא שהאוטונומיה הבית ספרית של בתי הספר עם התכנית הייחודיות להערכה חלופית פחותה מזו של בתי הספר האחרים.
- ג. רוב התכניות הייחודיות בתחומים אחרים הן בהיקף 5 יחידות ומוערכות כולן בבית הספר (עם כללי הבקרה המפורטים לעיל).

גמול הכנה לבחינות הבגרות

האם יש שינוי בגמולי הבגרות?

- אין שינוי בהסכמי השכר הקיימים ערב הרפורמה לעניין תגמול המורים בגין לזוי והנחיית תלמידים במקצועות לבגרות ביחס למקצועות ולמטלות שבגינם ניתן התגמול קודם לשנה"ל תשע"ה, ככל שהם מוגשים לבחינה חיצונית.
- אין שינוי בתנאי הזכאות הקבועים לקבלת גמולי הכנה לבגרות, לא בשעות ולא באחוזים.
- במקרים בהם בחינת הבגרות החיצונית וההערכה הבית ספרית מתקיימות לא באותה שנת לימודים, תשלום גמול ההכנה לבגרות יבוצע בהתאם, ויחולק יחסית (הן השעות והן הגמול).

מגבלות התגמול עבור בדיקת חלופות ההערכה

האם ההערכה החלופית שמשקלה 30% תהיה בכל מקצועות החובה והבחירה או במספר מוגבל של מקצועות בלבד?

- כן, למעט מתמטיקה ברמה של 4, 5 יח"ל.
- יש להבחין בין הערכה חלופית מגוונת לבין התגמול הניתן עליה.
- המשרד יבחן בעתיד האם להגביל את מס' עבודות החקר ומטלות הביצוע המקסימליות שתלמיד יוכל לבצע לאורך כל שנות לימודיו בחטיבה העליונה. לשיקול דעת המנהל – אילו סוגי הערכות יבוצעו ובאילו מקצועות.

האם הערכה בית ספרית מסוג פורטפוליו מזכה את המורה המלווה והמנחה בשכר בדיקת בחינות בגרות?

רק עבודות חקר ומטלות ביצוע יתוגמלו בגין בדיקתן. בדיקת מטלות הערכה באמצעות פורטפוליו כמו גם באמצעות הליכי הערכה אחרים (מלבד מטלות ביצוע ועבודות חקר) לא תתוגמל.

הבחנות חורף י"א

- כל מקצועות החובה שהיו בעבר יהיו זמינים להיבחנות בחורף י"א, החלק המיועד להיבחנות חיצונית בלבד
- הגדרת אוכלוסיות הרשאיות להיבחן מפורטות [בחוזר הבחנות חורף](#)
- בחינות מגזר חרדי לא יתקיימו במועד חורף י"א

שאלונים לבתי"ס ללא הכרה

- החל מקיץ תשע"ו יהיו זמינים שאלונים עבור חלק ה- 30% במקצועות החובה לבתי ספר ללא הכרה.
- באופן חד פעמי בחורף תשע"ו תלמידי תכנית היל"ה שיבחנו במקצועות החובה בהיקף 70% תחשב היבחנותם כ- 100% ותפתור אותם מהבחנות נוספת על ה- 30%. הסדר זה הינו למועד חורף תשע"ו בלבד.
- החל מקיץ תשע"ו יהיו זמינים גם שאלונים על ה- 70% והתלמידים יתבקשו להבחן גם עליהם.

תנ"ך דתי תושב"ע דתי ערבית לערבים

כל אחד ממקצועות אלו הינו מקצוע חובה בהיקף של 3
יח"ל, יחולק לשתי בחינות חיצוניות

לימודי תושב"ע ויהדות לקראת בגרות בביה"ס בפיקוח החרדי

1. בתי הספר החרדיים לבנים ולבנות, יוכלו לבחור במסגרת לימודי היהדות בלבד, אם להבחן באחד המקצועות הבאים: יהדות (תכנית החינוך החרדי), או תושב"ע או בגמרא (בתכניות החמ"ד).
2. בית ספר שיבחר תחום דעת (דהיינו: יהדות, תושב"ע או גמרא) יבחר בכל התכנית לכל שנות לימודיו של התלמיד בבית הספר. בית הספר יידרש להשתלם ולקבל הדרכה ממדריכי המקצוע בחמ"ד.
3. בבתי הספר של חב"ד יוכלו לבחור להבחן ב- 3 יח"ל יהדות (כולל הערכה בית ספרית בתני"א) ויוכלו להגביר ב- 2 יח"ל תושב"ע על פי תכנית החמ"ד.
4. הצעה נוספת: בתי ספר שאינם רוצים להבחן במבחן חיצוני במקצועות הללו יוכלו לבנות תכנית ייחודית ולהגיש הצעה ל"תכניות ייחודיות" בהדרכתו של דב שמחון.
5. בכל אחת מהבחירות היקף יחידות ההבחנות יעמוד על פי מסגרת היחידות הנדרשות בחוקת הזכאות בהתאם לסוג הפיקוח על ביה"ס.

בהצלחה!